

УДК 599.74 (477)

**Жила Р., Шквиря М., Петрів З., Сагайдак А., Гармата С.
ПРОСТОРОВЕ РОЗМІЩЕННЯ РИСЕЙ ТА ВОВКІВ
В РАЙОНІ ПОЛІСЬКОГО ЗАПОВІДНИКА**

Вступ

Просторова структура популяцій рисі (*Lynx lynx*) та вовка (*Canis lupus*) в Україні є малодослідженою. Згідно з даними Гурського [1], індивідуальна територія зграй вовка складає 300–600 км². В Польській частині Біловезької Пущі розміри індивідуальної території зграї менші і коливаються в межах 200–250 км² [3].

Матеріал та методика

В зимовий період 2000–2001 рр. група студентів здійснювала стеження за переміщенням зграї вовків чисельністю 7 особин, вовка-одинака, дорослого самця рисі та самиці рисі з виводком (2 кошенят). При вистежуванні хижаків використана загальноприйнята методика [2].

Просторове розміщення

Індивідуальні території вовків і рисей перекривались (рис. 1). Найбільший розмір індивідуальної території відмічено у зграї вовків та самця рисі (близько 550 км²). Самиця рисі з виводком займали незначну територію — 100 км². Добові переміщення зграї вовків і самця рисі становили 15–25 км. Самиця рисі з виводком трималась центральної частини території (виводкової ділянки) зграї вовків. Маршрути переходів рисі й вовка переважно збігались, за винятком доріг поблизу населених пунктів.

Для денного відпочинку хижаки обирали однакові типи лісових ділянок: заболочені території, вкриті густим переліском, розташовані поблизу боліт. В зимовий період вовча зграя перебувала на індивідуальній території рисі з виводком протягом дуже короткого часу порівняно з минулими роками, коли рисі в цьому районі не було.

Особливості мисливської поведінки

Рисі здебільшого нападали на козуль під час їхнього відпочинку, підкрадаючись на близьку відстань, необхідну для атаки. Молоді рисі під час полювання самиці супроводжували її на відстані 30–50 м.

Вовча зграя теж полювала на козуль. Відмічено випадки здобування вовками тетеревинок. Випадків переслідування рисей з боку вовків ми жодного разу не зареєстрували. Відмічено випадок доїдання виводком рисі вовчої здобичі. І, навпаки, поблизу козулі, здобутої риссю, відмічено вовка-одинака, який через каліцтво не міг полювати і харчувався переважно падлом, залишками здобичі своєї зграї і свійськими собаками. Відмічено також вдалий напад рисі на лисицю.

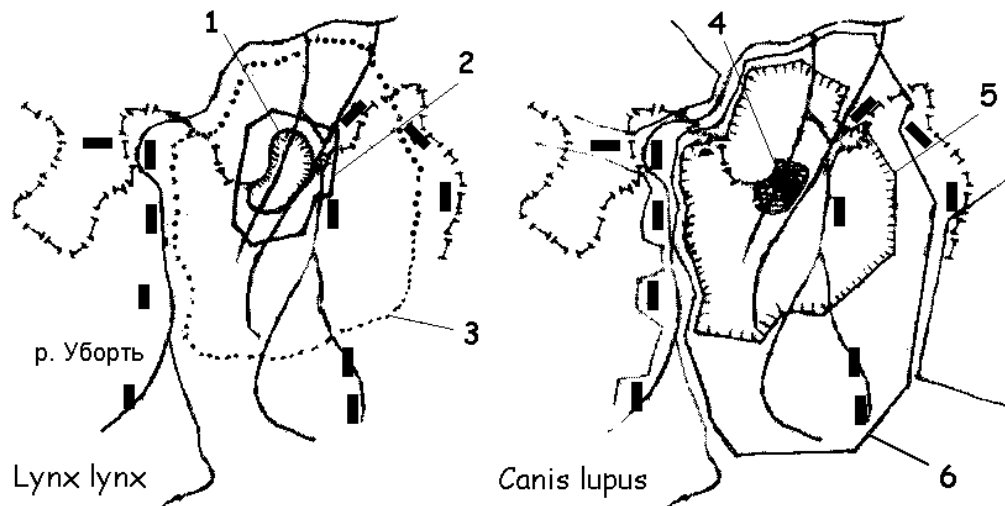

Рис. 1. План індивідуальних територій рисі та вовка в районі Поліського заповідника (лінії — річки, ■ — населені пункти). Позначення меж індивідуальних територій. Ліворуч (*Lynx lynx*): 1 — літня територія самиці рисі; 2 — зимова територія самиці рисі з виводком; 3 — зимова територія самця рисі. Праворуч (*Canis lupus*): 4 — центр території зграї вовків; 5 — літня територія зграї вовків; 6 — зимова територія зграї вовків.

Література

1. Гурский И. Г. Волк юга Европейской части СССР (опыт эколого-морфологического изучения популяций): Автореф. дис. ... канд. биол. наук. — 1969. — 28 с.
2. Nowak S., Jedrzejewski W., Schmidt K., inne. Aktywnosc wocalna wolno-zyjacych wilkow *Canis lupus* // Bioroznorodnosc i ochrona ssakow w Polsce. — Lublin, 2000. — P. 76.
3. Jedrzejewski W., Okarma H., inne. Population dynamics (1869–1994), demography and home ranges of the lynx in Bialowieza Primal Forest // Ecography. — 1996. — 19. — P. 122–138.

Summary

Spatial distribution of bobcats and wolves nearby and at the territory of Polisky reserve. — Zhyla R., Shkviroya M., Petriv Z., Sagaydak A., Garmata S. — The article deals with results of field investigation on the wolves and bobcats carried out at the territory of Polisky Natural Reserve (Northern Ukraine) during winter season of 2000–2001. Brief analysis of ecology of these large carnivores is presented, including their territory distribution, peculiarities of hunting behavior, etc.